

VEDLEGG 4: PLATTFORM SOM INNSTILT AV SENTRALSTYRET

1.0 INNLEDNING

Utdanning er et samfunnsgode, og dagens samfunn stiller krav til kunnskap og kompetanse for å møte komplekse utfordringer. Derfor mener NSO at det må satses tungt på kvaliteten i utdanningene. NSO mener at bærekraftig utvikling, nytenking og høy etisk standard skal prege utdanning, FoU-virksomhet og formidling ved alle høyere utdanningsinstitusjoner. NSO etterlyser et regimeskifte i academia, og mener det er på tide at man starter å se studentene som en ressurs i forskning og utdanning. Academia skal legge til rette for en kultur for læring der studenter og ansatte sammen skaper kunnskap av høy kvalitet.

All høyere utdanning skal være av høy kvalitet, være internasjonalt orientert, forskningsbasert og samfunnsrelevant. Den skal ha gode rammevilkår og vært godt organisert. Kontinuerlig kvalitetsutvikling i utdanningene er avgjørende for å tiltrekke seg gode studenter og utdanne høyt kvalifiserte, selvstendige, reflekterte og etisk bevisste mennesker for et nasjonalt og internasjonalt arbeidsmarked. NSO mener at den overordnede målsetningen for norsk utdanningspolitikk skal være at Norge skal tilby høyere utdanninger som er solide, forskningsbaserte og samfunnsrelevante. NSO mener det er betydningsfullt å være delaktig i et større felles internasjonalt utdanningsområde med tillit, kontinuerlig kommunikasjon og mobilitet på tvers av landegrensene.

[**2A:** Alle som er faglig kvalifisert skal ha mulighet til å ta høyere utdanning i Norge, uavhengig av etnisitet, språk, religion, livssyn, seksuell orientering, funksjonsnivå, sosial bakgrunn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.]

[**2B:** Alle skal ha mulighet til å ta høyere utdanning i Norge.]

For at studentene skal være en ressurs for fagmiljøene mener NSO at heltidsstudenten må gjeninnføres i norsk høyere utdanning. Med heltidsstudent mener NSO at studentene skal ha mulighet til å studere på heltid, og at både omfang og nivå på utdanningen og økonomiske rammevilkår skal legge opp til dette.

Livslang læring skal være et viktig prinsipp i høyere utdanningspolitikk og målet er at alle skal ha mulighet til å tilegne seg ny kunnskap og utvikle sine evner gjennom hele livet. Livslang læring gir større verdiskapning og fleksibilitet i arbeidslivet. Det vil også bidra til sosial mobilitet.

2.0 LÆRINGSUTBYTTE OG STUDIETKVALITET

Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket har definert nasjonale rammer for læringsutbytte basert på utdanningsnivå. Læringsutbyttebeskrivelsene skal klart kommunisere hvilken kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som kandidaten innehar etter endt studie.

Alle som er utdannet under samme rammeplan skal ha det samme basislæringsutbyttet etter endt studium uavhengig av studiested. Rammeplanen skal dog ikke være så detaljert at institusjonene ikke kan sette preg på læringsutbyttebeskrivelser med egen faglig profil.

NSO mener studietkvalitet kan defineres som i hvilken grad utdanningsinstitusjonene legger til rette for og arbeider med at alle aspekter av studiet bidrar til å nå det læringsutbyttet og mål som er satt

for studiet. NSO mener utdanningskvalitet kan forstås som det faglige utbyttet en student har utviklet i løpet av graden. Dette vil avhenge av institusjonenes faglige bidrag og tilrettelegging for studentens faglige utvikling.

Det skal foreligge gode og realistiske emne- og programbeskrivelser for alle emner og program som tilbys ved utdanningsinstitusjonene. Emne- og programbeskrivelsen er der læringsutbyttet og alle krav til studenter og utdanningsinstitusjonen er beskrevet. Alle høyere utdanninger skal beskrives gjennom læringsutbyttebeskrivelser og disse skal være lett tilgjengelig for studentene og samfunnet for øvrig. Det skal utarbeides ambisiøse læringsutbyttebeskrivelser, og vanskelighetsgraden skal økes underveis i studiet. Institusjonen skal i samarbeid med studentene jevnlig diskutere og oppdatere læringsutbyttebeskrivelsene. Det skal være samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser og pensum, undervisnings- og vurderingsformer.

Fagkritisk arbeid skal være en naturlig del av en students studiehverdag og underviserne må legge opp til dette ved å invitere til refleksjon rundt innhold i faget, pensum, undervisnings- og vurderingsformer. Det skal eksistere utvalg på studieprogramnivå for alle utdanninger for å kontinuerlig og systematisk drive kvalitetsforbedring av fagene. Utvalgene skal ha et spesielt fokus på programdesign, som blant annet innebærer å sikre en god sammenheng mellom emnene i graden, og en god sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene og undervisnings- og vurderingsformer. Det skal være en arena for faglig utvikling, hvor man sørger for godt organiserte studieprogram som bidrar til å øke studentenes læringsutbytte og sikrer en tettere kobling mellom forskning, utvikling og utdanning. Det er et ledelsesansvar å sikre at slike utvalg eksisterer og å gi dem forutsetningene for å fungere. Både studenter, fagpersoner, og ledelse skal være representert. Fagutvalget skal vurdere om personer fra yrkesfelt eller arbeidsliv også skal være med.

3.0 RAMMEVILKÅR OG FORUTSETNINGER FOR KVALITET

Utdanningsinstitusjonene er avhengige av å ha gode og forutsigbare rammer for sitt virke. Dette innebærer stabil økonomi og autonomi til å kunne tenke strategisk og legge langsiktige planer. Staten må ta det overordnede ansvaret for hele utdanningssektoren. Det innebærer blant annet at politisk ledelse skal ha klare visjoner, strategier og mål for høyere utdanning og forskning. Disse må gjøres synliggjøres, eksempelvis gjennom stortingsmeldinger og langtidsplaner. Slike planer må ta for seg hele universitets- og høyskolesektoren, og omhandle de utfordringene som finnes, samt tiltak for å møte disse. Utdanning og forskning er koblet tett sammen, og dette bør gjenspeiles i nasjonale planer og meldinger som omhandler høyere utdanning. Felles for alle dokumenter av denne typen er at kvalitetsutvikling av utdanningstilbudene og studentenes læring må være i fokus.

3.1 Opptak til høyere utdanning

Nye studenter må være kvalifiserte til å ta høyere utdanning. Det primære grunnlaget for opptak til høyere utdanning skal være generell studiekompetanse. Generell studiekompetanse skal man opparbeide seg ved å gå tre år studiespesialisering på videregående opplæring, annen videregående opplæring som gir generell studiekompetanse, påbygging etter en yrkesfaglig utdanning eller etter godkjent utenlandsk utdanning. Opptaket til bachelor- og integrerte mastergradsutdanninger skal foregå nasjonalt gjennom Samordna Opptak.

[9A: Institusjonene skal benytte alternative opptakskrav som for eksempel motivasjonsbrev, intervju og opptaksprøver der dette er hensiktsmessig. NSO mener det, i enkelte tilfeller, kan være for snevert å kun vurdere elever på bakgrunn av karakterer fra videregående skole. Institusjonene

som tar i bruk alternative opptakskrav må ta hensyn til, og tilrettelegge for, studenter som søker på grunnlag av særskilt vurdering, herunder også studenter med skrive- og lesevansker. Karakterkrav og spesiell fagkombinasjon fra videregående skole kan benyttes i de tilfeller der det er grundig faglig begrunnet. Det må være god informasjon til elever i videregående skole om eventuell bruk av slike krav, og endringer må varsles om i tilstrekkelig tid før innføring. Det skal tilbys forberedende kurs eller tilsvarende for å gi studentene en mulighet til å kompensere for manglende karakterkrav. Bruk av alternative opptakskrav skal godkjennes av institusjonens styre.]

[9B: Institusjonene bør benytte alternative opptakskrav der dette er hensiktsmessig. NSO mener det, i enkelte tilfeller, kan være for snevert å vurdere søkere utelukkende på bakgrunn av karakterer fra videregående opplæring. Karakterkrav og spesiell fagkombinasjon fra videregående opplæring kan benyttes i de tilfeller der det er grundig faglig begrunnet. Det kan tilbys forberedende kurs eller tilsvarende for å gi studentene en mulighet til å kompensere for manglende karakterkrav.]

<p>Dissens, forslag 10: Institusjonene kan benytte alternative opptakskrav der dette er hensiktsmessig. Dette kan for eksempel være ulik vektning av karakterer og opptaksprøver.</p>
--

Det skal finnes gode muligheter for at elever skal kunne opparbeide seg den nødvendige kompetansen for å komme inn på høyere utdanning dersom denne kompetansen ikke kommer automatisk gjennom videregående opplæring. Ansvar for dette er todelt der ansvaret for forkurs skal ligge hos universitetene og høyskolene, mens ansvaret for karakterforbedring skal ligge hos videregående opplæring.

Man skal kunne bli tatt opp til høyere utdanning med realkompetanse og det skal finnes alternative opptaksordninger med tilrettelagte studieløp for søkere som har fagbrev eller svennebrev. Opptak på bakgrunn av realkompetanse og til alternative studieløp, som tresemestersordning (TRES) og y-veien, skal gjøres lokalt ved institusjonene. Disse alternative studieløpene skal fullfinansieres på lik linje med andre studier.

3.2 Karriereveiledning

Alle potensielle søkere til høyere utdanning, skal ha rett på karriereveiledning og tilgang på god informasjon om hvilke studier som finnes, og hva disse kan brukes til. Rådgivere i grunnskolen, videregående skole og i NAV-systemet, må ha kjennskap til hva ulike studier gir av kompetanse, hvilke ferdigheter de gir studentene, hvordan studiene gjennomføres, forventninger til studenten og ikke minst hva som er den faglige profilen og spesialiseringsområde for de enkelte studier/institusjoner. Dersom rådgivere skal ha god kompetanse om høyere utdanning og ulike karriereveier, er det viktig at markedsføringen av de ulike studieprogrammene er tydelig og gir et realistisk bilde av innhold og de forventningene som stilles.

Rådgivere må i tillegg ha kompetanse på to andre områder. Den første er knyttet til hva kompetanse brukes til i arbeidslivet, hva arbeidslivet etterspør, og hvilke endringer som skjer i arbeidslivet. Den andre handler om å ha kompetanse til å hjelpe studiesøkende til å vurdere hva som passer for en selv å arbeide med og hvordan man ut fra dette kan eller bør velge studier. For å sikre dette må samarbeidet mellom utdanningsinstitusjoner, karriererådgivere og arbeidslivsorganisasjoner styrkes, samt at det må stilles krav til dokumentert utdanning for tilsetning i karriererådgivningsstillinger.

Karriereveiledning underveis i studiet er viktig for å forberede seg for arbeidslivet. Gjennom karriereveiledningen skal studentene bevisstgjøres på hvordan arbeidslivet fungerer, hvordan ulike bransjer og sektorer arbeider, og hvordan deres kompetanse kan nyttiggjøres. Alle utdanningsinstitusjoner eller tilhørende studentsamskipnad, skal tilby karriereveiledning.

3.3 SFU

Senter for fremragende utdanning (SFU) er en god måte å løfte fram nasjonalt fremragende utdanningsmiljøer. Senterne skal være integrerte enheter i arbeidet med utdanning og forskning ved utdanningsinstitusjonene, og bidra til å løfte kvaliteten på hele utdanningsfeltet. NSO mener at SFU-ordningen skal utvides og dekke flere fagområder. NSO mener at finansieringen av SFU-ordningen må styrkes. Dette omfatter både nye og allerede etablerte sentre.

3.4 Struktur for studiet

NSO mener at utdanninger skal ha en gradsstruktur som består av 180 studiepoeng på bachelorutdanninger, 120 studiepoeng på mastergradsutdanninger og 3 eller 4 år med doktorgradsutdanning. En bachelorutdanning er en selvstendig grad som skal gi kompetanse for arbeidslivet og mulighet for opptak til studier på høyere grad. Bachelorprogrammets selvstendige nytte, både faglig og arbeidslivsmessig i høyere utdanning, må vernes om og utvides, og NSO mener en styrking av bachelorgraden er nødvendig. Mastergrad skal bygge på bachelorgrad og skal gi kompetanse for arbeidslivet i tillegg til mulighet for opptak til doktorgradsstudier.

Studieåret skal være minst 10 måneder langt og undervisningsaktivitet skal være spredd over hele semesteret. Det skal være mulig å gjennomføre all undervisningsaktivitet og alle eksamener innenfor alminnelig arbeidstid. Kravene som stilles til studentene må framgå klart både før et studium påbegynnes, og underveis i studiet.

Det skal ikke være mulig å gjøre vesentlige endringer i et emne etter at det er satt i gang, slik som å legge til obligatoriske aktiviteter eller endre eksamensform eller dato. Institusjonene skal så langt som mulig unngå at eksamen i obligatoriske emner innenfor samme utdanning/utdanningsgruppe ikke legges på samme dato. Dersom dette ikke kan unngås skal studenter som har eksamen i to eller flere obligatoriske emner på samme dato ha krav på utsatt eksamen i samme eksamensperiode.

NSO mener alle studenter skal ha mulighet til å studere også i sommermånedene. Flere utdanningsinstitusjoner må derfor utarbeide gratis studietilbud i form av sommerskole.

Det er et mål at utdanningsinstitusjonene sikrer studentene en reell mulighet til å bytte eller ta deler av utdanningen ved en annen utdanningsinstitusjon i løpet av studiet.

NSO mener at institusjonene skal legge til rette for at studenter skal ha mulighet til å studere på deltid, enten gjennom egne tilrettelagte studieløp eller ved delvis permisjon fra ordinære studieløp. Ved permisjon må studieprogresjonskravene justeres tilsvarende permisjonen. Ved særskilte årsaker skal utdanningsinstitusjonene tilrettelegge studieløpet og sette opp en egen progresjonsplan for studenten med mål om å fullføre studiene på en god måte og forhindre uønsket frafall. Alle studenter skal ha rett på et års ubetinget permisjon.

3.6 Læringsmiljø

Et godt læringsmiljø innebærer at institusjonen har gode rammer der studentene skal kunne tilegne seg kunnskap og utvikle seg faglig. Dette innebærer å tilrettelegge og tilpasse seg studentenes ulike forutsetninger fysisk, psykisk og sosialt, fjerne hindre og skape sunne arenaer

for læring. NSO mener det skal finnes omfattende nasjonal lovgivning, der det stilles krav til hva et godt læringsmiljø innebærer.

Alle studenter skal ha en lovfestet rett til studentombud. Studentombudet skal være en uavhengig aktør og skal selv kunne melde inn saker direkte til institusjonsstyrene eller andre relevante myndigheter. Studentombudet bør ha god juridisk forståelse.

Dissens, forslag 25: Alle studenter skal ha lovfestet rett til et studentombud. Studentombudet skal være en uavhengig aktør med juridisk kompetanse og skal selv kunne melde inn saker til institusjonsstyrene eller andre relevante myndigheter.

Ledelsen ved utdanningsinstitusjonene har ansvar for å sikre et godt læringsmiljø. Læringsmiljøutvalgene skal drive aktivt og strategisk arbeid for å sikre et godt læringsmiljø ved institusjonene. Utvalgene skal ha et klart mandat vedrørende deres funksjon, form og formål, slik at de kan stille krav og komme med anbefalinger til institusjonene. De anbefalingene læringsmiljøutvalgene presenterer skal aktivt følges opp av både institusjonsledelsen og utvalget. Både de fysiske, psykososiale og organisatoriske forholdene skal vektlegges.

Arbeidstilsynet eller tilsvarende etat må i større grad føre tilsyn med studentenes læringsmiljø både i form av uanmeldte besøk og ved at studenter innrapporterer avvik. Ved avvik skal Arbeidstilsynet foreta enkeltvedtak og gi institusjonen pålegg om loven ikke blir overholdt. Alle institusjoner skal oppnevne minst en student på hvert studiested som skal fungere som verneombud for studentene, og være med på arbeidstilsynets tilsyn ved institusjonen.

Studentene skal ha gode arbeidsplasser på institusjonen for å kunne bedrive selvstudium. Alle studenter skal ha tilgang på nødvendige spesialrom, og teknisk utstyr som brukes til undervisning må holde høy standard og være oppdatert.

Det er viktig at nye studenter møter et godt mottaksapparat på utdanningsinstitusjonene som ivaretar både faglige og sosiale behov. Utdanningsinstitusjonen har hovedansvar for gjennomføringen av dette.

NSO mener alle institusjoner skal ha et digitalt rapporteringssystem for både fysiske og faglige avvik. Dette skal være lett tilgjengelig på institusjonenes nettsider, og enkelt for studenter å rapportere til. Innspillene skal samles og rapporteres videre til læringsmiljøutvalg og/eller studieutvalg på institusjonsnivå som skal iverksette tiltak for å imøtekomme avvikene.

3.7 Utdannede kandidater

NSO mener alle nyutdannede kandidater skal ha rett til å ta enkeltemner etter fullført bachelor- eller masterutdanning.

Alumni bidrar både til at studenter tydeligere ser hva de kan bruke utdannelsen sin til og til å styrke nettverket til studentene, de ansatte og alumniene selv. NSO mener at utdanningsinstitusjonene skal jobbe aktivt med bruk av alumni for å vise bredden av arbeidsmuligheter studiet gir. Alumni bør brukes til å tilby gjesteundervisninger som kan gi nye vinklinger og innblikk i fagets relevans samt fremme tverrfaglige samarbeid.

Dissens, forslag 32:

3.8 Tilpassede studieløp

Institusjonene har et ansvar for å tilrettelegge studieløp for studenter som har behov for det, også for de som utmerker seg spesielt faglig. Det er viktig at studentene blir utfordret faglig i utdanningen, og at vanskelighetsgraden økes utover i studiet. NSO mener derfor utdanningsinstitusjonene skal legge til rette for at studenter som utmerker seg spesielt skal kunne få større faglige utfordringer og møte et høyere faglig nivå enn sine medstudenter. For å sikre dette skal institusjonene ha alternative studieløp innenfor alle utdanninger der det er faglig mulig, tilpasset studenter som ønsker større faglige utfordringer, og har forutsetningene for å gjennomføre dette. Slike tilbud skal ikke gå utover ordinære

4.0 FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSBASERT UTDANNING (FOU) OG INNOVASJON

NSO mener at all høyere utdanning skal være basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. FoU-arbeid er viktig for at utdanningene skal være oppdaterte og relevante for å kunne delta i utviklingen av å løse globale, nasjonale og lokale utfordringer.

4.1 FoU i utdanningene

NSO mener en sterk kobling mellom forskning- og utviklingsarbeid (FoU) og utdanning vil bidra til å heve kvaliteten på utdanningen. Dette fordrer bruk av egnede læringsmetoder og at sammenhengen mellom FoU og utdanning bevisst og systematisk integreres i alle studieprogram. Forskningsbasert undervisning innebærer ikke kun at underviser har forskerkompetanse og er oppdatert på den nyeste forskningen. Det innebærer også at undervisningsmetodene er basert på hvordan mennesker lærer best. Studentene skal tidlig få en innføring i vitenskapelig metode, bruk av kildemateriale og det etiske aspektet ved FoU-arbeid. Dette innebærer at studentene må involveres i det FoU-arbeidet som skjer allerede fra første år. NSO mener at et fagmiljø består av både studenter og vitenskapelig ansatte og at studenter derfor må være en fullverdig deltaker i det akademiske fellesskapet.

NSO mener at det skal være balansert hvor mye tid de faglige ansatte bruker på forskning og utdanning. FoU-basert utdanning forutsetter at underviserne gis nok tid til å sette seg inn i forskning og forske selv, samtidig er det viktig at ingen faglige ansatte kjøpes fri fra undervisning. Institusjonens primær oppgaver skal likestilles, og dette må aktivt komme til uttrykk i forskrifter og reglementer som omhandler de faglige ansattes oppgaver.

Universiteter og høyskoler skal arbeide målbevisst for at både master- og bachelorprosjekt kan utgjøre integrerte deler av større forsknings- og utviklingsarbeid. Å involvere studenter på bachelornivå i forskningen på institusjonen krever rett tilnærming og ressurser i form av veiledning og oppfølging fra vitenskapelig tilsette, og stiller krav til både forskningskompetanse og formidlingsevne. Nivået og omfanget på forskning og forskningsmetode skal øke i utdanningsløpet.

4.2 Innovasjon i utdanningene

Innovasjon i utdanningen skal innebære kontinuerlig faglig utvikling og nytenkning om løsninger. Det er en del av akademias oppgave å tenke nytt og være med på å fornye samfunnet. Innovasjon innebærer en tydelig forbedring og kan være en løsning, en prosess, en tjeneste, en arbeidsmåte eller et produkt som er nytt for den enheten eller aktøren som tar den i bruk.

Alle utdanninger skal gi studentene grunnleggende kjennskap til og erfaring med innovasjon og utvikling innenfor sitt fagfelt. Utdanningene må fremme studentenes egenutvikling av innovasjonskompetanse, som kjennetegnes av evnen til å anvende teori, ferdigheter og kompetanse, til å utvikle og forbedre forhold rundt seg. Dette krever at studentene utfordres til å tenke nytt, blir satt til å løse utfordringer på tvers av fagfelt og en sterk tilknytning mellom arbeidsliv og akademia.

NSO mener at utdanningsinstitusjonene i samarbeid med arbeidslivet skal legge til rette for studentinkubatorer.

Institusjonen skal også legge til rette for at studenter som ønsker å følge en idé, kommersialisere et produkt eller starte en bedrift får muligheter til å gjøre dette. Dette innebærer ressurser som ansatte med innovasjonskompetanse, økonomisk støtte, fasiliteter ved institusjonen og kontakt med næringsliv og ventureselskaper.

Det skal finnes nasjonale støtteordninger for studententreprenørskap, som innebærer både finansiell støtte og tilgang på kompetanse og veiledning for studenter som ønsker å realisere en idé. Eventuelle patentrettigheter og immaterielle rettigheter fra denne virksomheten skal eies av studentene.

Institusjonene skal ha gode systemer for å sikre studenters immaterielle rettigheter. Lærestedene har en plikt til å tilrettelegge for studentenes lærefrihet og anerkjenne deres eierskap til egne resultater og arbeider.

5.0 UNDERVISNING OG VURDERING

Studenter skal gjennom studiene få økt kunnskap, kompetanse og generelle ferdigheter, og det høyere utdanningssystemet skal legge til rette for at utvikling kan skje gjennom varierte lærings- og vurderingsformer på alle nivå. Det er et institusjonelt ansvar at undervisere holder seg oppdatert på nye lærings- og vurderingsformer.

5.1 Lærings- og undervisningsformer

Metodene som brukes for læring er viktige for utdanningskvaliteten, og læringsformene skal være et verktøy for at studentene oppnår målene i læringsutbyttebeskrivelsene. NSO mener det er viktig at læringsformene er varierte og tilpasset det spesifikke fagområdet. Lærings- og undervisningsformer skal ha høy grad av interaksjon mellom studenter og undervisere og basere seg på oppdatert og relevant pensum.

Obligatorisk undervisning er ingen garanti for at studenten forstår og lærer det som blir formidlet, og NSO mener at man heller skal benytte seg av vurderingsformer der studentens evne til å benytte kunnskapen testes. NSO mener at undervisning kun skal være obligatorisk i de tilfellene der læringsutbyttet ikke kan erverves på annen måte enn gjennom oppmøte eller i fag der flere studenter i en gruppe eller klasse må være tilstede for å kunne gjennomføre undervisningen. Det er institusjonene, gjennom de vitenskapelig ansatte, sitt ansvar å begrunne hvorfor undervisningen blir gjort obligatorisk.

For å sikre faglig utvikling, læring og motivasjon er det viktig at studentene får oppfølging gjennom hele studieløpet. Veiledning skal gjøre studenten i stand til å gjennomføre utdanningen på en god måte. Faglig veiledning en-til-en gir stort utbytte og skal gis av vitenskapelige tilsatte. Alle studenter skal ha krav på kontinuerlig god veiledning. Ved oppstart av et studie skal alle studenter

få tildelt om en faglig mentor som skal bistå studenten med faglig oppfølging og veiledning. Dette skal være en vitenskapelig ansatt. I tillegg til de vanlige veiledningsrutinene, mener NSO at alle vitenskapelige tilsatte skal ha en ukentlig kontortid der studenter fritt kan komme innom og få veiledning.

Det skjeve maktforholdet mellom student og veileder kan føre til maktmisbruk. NSO mener at institusjonene skal ha plikt til å ha varslingssystemer som er gjort kjent for studenter og ansatte, og jobbe for å forebygge kritikkverdige forhold. Det er viktig å ivareta alle parter rettssikkerhet i slike tilfeller.

5.2 Pedagogisk kompetanse

NSO mener at alle som underviser i høyere utdanning skal ha god pedagogisk og didaktisk kompetanse. Det skal bidra til både refleksjon rundt eget virke og til å kunne formidle oppdatert fagkunnskap og resultater av sin egen og andres forskning til studentene. Minimumskravet for å undervise i høyere utdanning skal være universitets- og høyskolepedagogisk basiskompetanse. For å oppnå pedagogisk basiskompetanse, må det gjennomføres et kurs i universitets- og høyskolepedagogikk og -didaktikk, bestående av minimum 200 timer. Pedagogisk basiskompetanse skal innebære å kunne planlegge og gjennomføre undervisning, veiledning og vurdering på en måte som fremmer studentenes læring. Basiskurset skal være forskningsbasert og skal legge vekt på bruk av digitale læringsressurser. Alle som underviser skal kjenne til aktuelle styringsdokumenter for undervisning i høyere utdanning, samt kunne begrunne eget kunnskapssyn relatert til pedagogisk teori. NSO mener at det er institusjonenes ansvar å sikre at alle vitenskapelig ansatte i høyere utdanning har tilfredsstillende pedagogisk og didaktisk kompetanse. Alle institusjoner skal være tilknyttet en avdeling for universitets- og høyskolepedagogikk. Avdelingen skal være ansvarlig for den pedagogiske- og didaktiske opplæringen av alle som skal undervise.

En vurdering av pedagogisk- og didaktisk kompetanse skal gjennomføres i form av en undervisningsøkt for et ansettelsesutvalg ved alle nyansettelser av vitenskapelige ansatte. Det skal være studentrepresentasjon i alle ansettelsesutvalg.

Ansatte uten nødvendig formell pedagogisk kompetanse skal gjennomføre dette innen to år etter ansettelse, og det er et ledelsesansvar å sikre at de ansatte har nødvendig praktisk og formell kompetanse til å undervise i høyere utdanning. Hvert femte år skal ansatte oppdateres på undervisningsmetoder, med minst 40 timers obligatorisk kurs i fagdidaktikk og pedagogikk. Krav til basiskompetanse og oppdatering av kompetanse gjennom karrieren skal forskriftsfestes. Alle universiteter og høyskoler skal ha systemer og/eller rutiner for kontroll av at vitenskapelige ansatte gjennomfører slike kurs. NSO mener at fagfellevurdering skal være obligatorisk for all undervisning gitt av vitenskapelig ansatte. Fagfellevurdering vil gi kvalitative tilbakemeldinger og slik fremme gode læringsprosesser i academia.

For at undervisning skal vektes i like stor grad som forskning mener NSO at det skal opprettes et system for gradering av undervisning, samt nasjonale retningslinjer for hvordan og hvilken undervisningskompetanse som skal vurderes. Dette skal fungere som et insentiv for å drive med fremragende undervisning, og skal vektlegges på lik linje som forskningsaktivitet i ansettelses- og opprykksprosesser.

Det er Kunnskapsdepartementets ansvar å gjennom forskrift fastsette regler for ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger. En slik forskrift skal fastsette krav og kriterier for hva som skal vurderes, hvordan dette skal dokumenteres, og for saksbehandling rundt ansettelses- og

opprykkssaker. Reglement for vurderinger ved ansettelse og opprykk som beskriver nærmere krav og kriterier innenfor de enkelte fagområder skal utarbeides av de(t) aktuelle nasjonale råd eller utvalg innenfor Universitets- og høyskolerådet (UHR). Disse skal være gjeldende for alle universiteter og høyskoler underlagt universitets- og høyskoleloven. Utover dette er det institusjonenes ansvar å fastsette utdypende reglement for opprykk og ansettelser. Det er viktig at opprykk baserer seg på alle de oppgavene en har som faglig tilsatt i universitets- og høyskolesektoren. Fagfellevurdering av undervisning og evalueringer fra studentene kan være grunnlaget for dette.

Det skal finnes et system i form av et pedagogisk akademi som fremmer og belønner fremragende undervisere.

5.3 Undervisningsassistenter/ studentassistenter

Bruk av studentassistenter kan være et godt supplement til undervisning. Studentassistenter skal brukes til å gi mengdetrening og veiledning når det trengs.

Studentassistenter skal være nøye utvalgt på bakgrunn av gode faglige resultater og evne til å formidle faget. Det er en forutsetning at studentassistenter får opplæring og oppfølging nok til å gjøre en god jobb. Bruken av studentassistenter i et emne skal evalueres på årlig basis av emneansvarlig, som videre avgjør om studentassistenten får fortsette.

Studentassistenter burde ikke få tillatelse til å underkjenne oppgaver som kreves for å få ta eksamen. En slik avgjørelse må tas av fagansvarlig med formell pedagogisk kompetanse.

5.4 Pensum og læremidler

Pensum skal formidle etablert fagkunnskap og det fremste og nyeste innen relevant forskning. Pensumlister skal utarbeides av minimum to vitenskapelige ansatte i fellesskap. Det skal være fritt pensumvalg. Bøker som gir underviser økonomisk vinning skal godkjennes av emneansvarlig før de settes på en pensumliste. Tilrettelagte læremidler skal alltid være tilgjengelig for studenter med behov. Studenter skal kunne påvirke pensumvalget på sine emner.

NSO mener det skal opprettes en nasjonal lisens for universitets- og høyskolebibliotekene slik at alle studenter får lik tilgang til bibliotekdatabasene. Det skal påses at artikler ikke dobbeltfaktureres internt på institusjonene. Det skal benyttes standardiserte maler for pensumlistene med direkte lenking til artikler og bibliotek. Studentene skal kunne sette sammen egne kompendier og bestille dem, slik at man slipper å kjøpe samme artikler mange ganger.

For å sikre studenters mulighet til å holde seg faglig oppdaterte er det viktig å kunne innhente og tilegne seg kunnskap produsert i andre land. Relevant og god pensumlitteratur på flere språk enn norsk er med på å sikre at alle studenter har mulighet til å lære seg internasjonalt fagspråk.

5.5 Digitalisering

NSO mener at digitalisering av den høyere utdanningssektoren må fremmes ved å jobbe systematisk med å identifisere muligheter og utfordringer for digitalisering av hele læringsløpet fra planlegging, administrering og gjennomføring av undervisning og eksamen, til tilbakemelding, klagebehandling og evaluering av fag og emner. For at digitale verktøy skal kunne brukes effektivt i undervisning, forskning og administrasjon, er det en forutsetning at alle brukere innehar høy digital kompetanse og forståelse. Utdanningsinstitusjonen må sikre at den digitale kompetansen er god nok, og må ved behov tilby kurs for å heve kompetansenivået. Bibliotekene og

læringsssentrene på institusjonene skal tilby opplæring for studenter i digitale tjenester de administrerer, som arkivsøk.

NSO mener det er behov for en satsing på digitalisering av høyere utdanning i Norge. Digitalisering av høyere utdanning har konsekvenser utover digitaliseringen i seg selv og en implementering av digitale tiltak må derfor ses i sammenheng med de andre aspektene i utdanningen. Digitalisering er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for å forbedre måter å drive utdanning på samtidig som det åpner for nye læringsmetoder.

For å sikre effektivitet i sektoren, mener NSO at alle utdanningsinstitusjoner i Norge skal ha en felles digital infrastruktur.

Digital tilgjengeliggjøring av undervisning gir både større fleksibilitet for studentene og kan heve kvaliteten i undervisningen. NSO mener at all undervisning skal være åpent tilgjengelig for alle.

NSO mener det er positivt at åpne pedagogiske ressurser¹ gjør at man kan ta utdanning uavhengig av geografisk plassering, samt åpner for å bruke undervisningsmaterieell fra andre utdanningsinstitusjoner. Utdanningsinstitusjonen skal anbefale studentene bruk av eksterne læringskilder og disse skal være et supplement til eksisterende undervisning. Samtidig er et utdanningsmiljø med høy grad av interaksjon, der studenter møter medstudenter og undervisere, viktig for å sikre at studentene er en del av det akademiske fellesskapet, føler tilhørighet til fagmiljøet og at læringsutbyttet nås. Norsk studentorganisasjon mener at alle innleveringer og eksamener skal innleveres og avlegges digitalt hvor dette er mulig. NSO mener at hele eksamensprosessen skal bli digital.

Det skal være nasjonale og fagspesifikke programvarelisenser som studenter skal på lik linje som ansatte ha tilgang til. Programmene skal kunne installeres på privat datamaskin. Dette vil sikre en forutsigbar studiehverdag og garantere mobilitet mellom studiesteder. Som hovedregel skal lisensiert programvare benyttes. Derimot, hvis det er ønskelig av student eller ansatt, kan open source-baserte løsninger benyttes.

5.6 Vurderingsformer

Vurderingsformene skal teste studentenes oppnåelse av læringsutbyttebeskrivelsene relatert til kvalifikasjonsrammeverket. Vurderingene skal være en del av læringsprosessen i høyere utdanning og sees i sammenheng med valgte læringsformer og læringsutbyttebeskrivelser. Alle emner skal ha minst to ulike karaktergivende vurderinger. NSO mener det skal være både individuelle og gruppebaserte vurderingsformer og at alle studenter skal utsettes for et mangfold av vurderingsformer gjennom studiet. Valgt vurderingsform skal begrunnes i læringsutbyttebeskrivelsen.

NSO vil ha en karakterskala fra A-F hvor nasjonale retningslinjer avgjør nivået på de ulike karakterene. Bestått/ikke bestått skal kunne benyttes der fagmiljøet, sammen med studentene, mener dette gir bedre læring for studentene. Dette gjelder særlig ved studier på høyere grads nivå. Studieprogrammet skal ha elementer av normal karakterskala slik at det fortsatt er mulig å regne ut snittkarakter.

Alle studenter skal kun vurderes ut fra egen prestasjon.

[59A: NSO mener derfor at normalfordelingsprinsippet ikke skal anvendes.]

¹ Open educational resources (OER)

[59B: Alle studenter skal utelukkende vurderes ut fra egen prestasjon. NSO mener man ikke skal benytte seg av normalfordeling ved enkeltksamener, da det ikke viser en students reelle kompetanse. Karakterfordeling kan derimot benyttes for å evaluere faglig nivå på et emne over tid.]

NSO mener at det skal være minst to sensorer på alle eksamener, hvorav minst en ekstern. Dersom ekstern sensur ikke er mulig, skal det foretas en ekstern vurdering av sensorveiledningen. Det skal lovfestes at sensorveiledninger skal foreligge i alle emner. Alle studenter skal få en kvalitativ, automatisk og digital begrunnelse og tilbakemelding når de blir vurdert for sine prestasjoner.

[61A: NSO mener Universitets- og høyskoleloven må endres, slik at studenters rettigheter angående klageadgang og rett til begrunnelse ved skriftlig eksamen, også blir gjeldende ved muntlig og praktisk eksamen. Ved muntlig eksamen, kan etterprøvbarehet og klageadgang sikres ved hjelp av film eller lydopptak under eksaminering. For å sikre personvern, er det nødvendig med studentens samtykke for dette.]

[61B: Etterprøvbarehet og klaging på muntlig eksamen kan sikres ved hjelp av film eller lydopptak under eksaminering. For å sikre personvern er det nødvendig med studentens samtykke.]

NSO mener man skal legge universitets- og høyskoleloven til grunn ved klage på karakter, slik at blindsensur blir den gjeldende praksis på alle utdanningsinstitusjoner. NSO mener det skal utarbeides et helhetlig nasjonalt eksamensreglement som tar for seg alle tidsfrister og krav til både studenter og utdanningsinstitusjonen før, under og etter eksamen.

Nasjonale deleksamener skal ikke forekomme i emner der svarene krever drøfting og refleksjon, og formålet med besvarelsen ikke er å komme frem til et på forhånd gitt svar.

5.8 Skikkethetsvurdering

I forskrift om skikkethet i høyere utdanning er det regulert hvilke utdanninger som skal omfattes av skikkethetsvurdering. Utdanninger som omfattes av skikkethetsforskriften skal være utdanninger der kandidatene gjennom utdanningsløp og yrkesliv kommer i kontakt og jobber med særlig sårbare og utsatte samfunnsgrupper. For de utdanningene som allerede omfattes av skikkethetsforskriften skal skikkethetsvurdering være en del av utdanningsløpet på alle nivåer av utdanning. Også etter- og videreutdanning. Dersom det oppstår tvil om en students skikkethet, skal det gjøres en særskilt skikkethetsvurdering, og veiledning ut av studiet skal ikke forekomme.

Studenter som er under særskilt skikkethetsvurdering, og studenter som er ansett som uskikket, skal registreres i Register for utestengte studenter (RUST). Studenter som etter en særskilt skikkethetsvurdering blir ansett som skikket, skal slettes fra registeret.

I tilfeller hvor det er tvil om studentenes skikkethet skal studenten få veiledning som er spesifikt rettet mot grunnlaget for tvilmelding. I etterkant av en skikkethetssak hvor studenten ikke blir ansett som uskikket skal studenten allikevel få tilbud om utvidet veiledning også etter at saken er avsluttet.

5.9 Danning og tverrfaglighet

Danning er den prosessen som styrker studentenes kritiske og analytiske evner. Disse evnene skal hjelpe studentene til å delta i demokratiet, reflektere rundt etiske spørsmål og bruke sin fagkunnskap på en innovativ måte. Alle utdanninger skal derfor legge opp til refleksjon der studenten kan se seg og sitt fag i en større helhet og ha respekt for andre fagretninger.

I arbeidslivet er en avhengig av å kunne kommunisere med fagpersoner fra andre fagmiljø enn sitt eget, og NSO mener derfor at alle fagmiljø bør etterstrebe mer samarbeid mellom fagområder både innen samme og andre avdelinger og fakulteter. Dette skal føre til økt fagidentitet og at studentene ser hvilke roller de kan ha i det fremtidige arbeidslivet. NSO mener det bør opprettes flere tverrfaglige grader på både bachelor- og mastergradsnivå. Alle studier bør også ha mulighet til å ta valgbare emner ved andre fagmiljø. I tillegg bør alle studier inneholde et tverrfaglig prosjekt hvor studenter møtes på tvers av fagmiljø for å løse aktuelle problemstillinger.

6.0 Arbeidslivsrelevans i høyere utdanning

Praksis kan defineres som praktisk anvendelse av opparbeidet faglig kunnskap og erfaring.

Gjennom denne formen for læring får man kunnskap som vanskelig kan tilegnes på andre måter. NSO mener at praksis skal være en del av alle studieprogram. I utdanninger det tradisjonelt ikke er utplasseringspraksis skal det minimum være mulig å velge et fordypningsfag som gir mulighet til dette. Et utvidet praksisbegrep kan også innebære løsning av caseoppgaver, samarbeid med bedrifter ved skriving av bachelor- og masteroppgave og studentaktivt FoU-arbeid.

Praksis er en opplærings situasjon. Studenter i praksis kan ikke anses å være i en normal arbeidssituasjon og kan derfor ikke motta lønn fra praksisstedet i løpet av praksisperioden. De skal trene på reelle arbeidssituasjoner og lære seg å arbeide kunnskapsbasert. Det må opprettes gode rutiner for evaluering og vurdering av praksisstedet og av studentenes læringsutbytte i praksisperioden. Evalueringene skal brukes som en ressurs i kvalitetssikringsarbeidet på institusjonene.

6.1 Tilknytning til arbeidslivet

Det å ha studenter i praksis vil bidra til tettere kontakt og samarbeid mellom fagmiljøene ved utdanningsinstitusjonene, studentene og arbeidslivet. I tillegg til direkte kontakt gjennom praksisplasser, bør utdanningsinstitusjonene etterstrebe mer kontinuerlig kommunikasjon med arbeidslivet. Ved bruk av praksisplasser hos eksterne aktører, skal praksisoppholdet gi studentene et læringsutbytte, samt være en integrert del av utdanningen.

Alle utdanningsinstitusjoner skal ha et Råd for samarbeid med arbeidslivet (RSA). RSA skal være et koordinerende organ for den strategiske arbeidet hver enkelt institusjon har med arbeids- og næringsliv utenfor academia. Et av de viktigste oppgavene til RSA skal være å sikre at samarbeidet med det regionale arbeids- og næringslivet når fagmiljøene slik at det gir positive utslag i alle studieprogram. RSA skal ha en koordinerende funksjon også for organer på lavere nivå ved institusjonene.

NSO mener gjesteundervisning der man henter inn eksterne foredragsholdere med relevant yrkesbakgrunn skal være en naturlig del av alle studier. Det skal også være mulig for vitenskapelige tilsatte ved høyere utdanningsinstitusjoner å hospitere i relevant arbeidsliv.

NSO mener at caseoppgaver er en god metode for å øke studentenes evne til å analysere relevante problemstillinger i lys av aktuell teori. Studentene kan slik jobbe med pensum på en måte som er nærmere knyttet til hvordan en jobber i arbeidslivet og det kan føre til at utdanningen blir mer relevant. Caseoppgaver bør løses gjennom samarbeid med studenter fra flere fagområder. NSO mener også det skal være en mulighet for at bachelor- og masteroppgaver kan skrives i samarbeid med arbeidslivet. Disse oppgavene skal illegges samme krav som øvrige bachelor- og masteroppgaver.

Studentene skal i løpet av studiet bli bevisst sin egen kompetanse og hvordan den kan være til nytte i arbeidslivet. Det er viktig at institusjonene legger til rette for karrieredager og lignende for å gi studentene mulighet til å bli kjent med ulike muligheter for framtidig karriere.

6.2 Obligatorisk praksis

Utplasseringspraksis skal sikre at studentene møter ulike deler av den aktuelle virksomheten, et mangfold av medarbeidere og brukergrupper, ulike profesjonsrelevante problemstillinger, og gjennom samarbeid og refleksjon utvikle egen profesjonsidentitet og kompetanse.

Læringsutbyttet for studiet skal avgjøre om utplasseringspraksis skal være en del av studieprogrammet. Utplasseringspraksis skal særlig brukes der menneskelig kontakt er en del av yrkesutøvelsen. NSO mener det bør være utplasseringspraksis også innen utøvende kunst som musikk, teater og dans.

6.3 Kvalitetssikring av praksisplasser

Det skal alltid være institusjonens ansvar å sikre studentene en god utdanning og utdanningsinstitusjonene har et særlig ansvar for ikke å la logistikk-, plass- og kapasitetsutfordringer føre til praksisplasser uten tilstrekkelig relevans og læringsutbytte.

Institusjonene må ha dekning av relevante praksisplasser for studentene som er tatt opp til studiet. Likevel må det være et statlig, regionalt og kommunalt ansvar å tilby praksisplasser. Det skal tilstrebes at det etableres langsiktige avtaler mellom institusjonene og lokalt arbeidsliv, som sikrer en forutsigbar tilgang på praksisplasser.

For å sikre stadig forbedring av kvalitet og praksis skal alle utdanningsinstitusjoner ha praksisutvalg. Utvalget skal bestå av representanter fra ledelsen, faglig tilsatte fra de aktuelle fagmiljøene, administrativt ansatte, eksterne representanter fra praksisfeltet samt studenttillitsvalgte. Utvalget skal drøfte aktuelle problemstillinger og finne tiltak for å forbedre praksisordningen ved den respektive institusjonen. Ansvaret for kvalitetssikring av praksisplasser ligger hos institusjonsledelsen.

6.4 Fordeling av ansvar, oppfølging og veiledning

Godt samspill og dialog mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet er avgjørende for å sikre høy kvalitet i praksisstudiene. NSO mener det må utarbeides klare, forpliktende avtaler mellom utdanningsinstitusjonen, studentene og praksisstedet som skal signeres av alle parter. I avtalene skal krav til tilstedeværelse være spesifisert, og det skal fremgå hvor lang tid veileder på praksisstedet skal sette av til oppfølging av studentene. Studenter skal ha muligheten til å varsle om kritikkverdige forhold til utdanningsinstitusjonen, og skal ha en sterk rettssikkerhet i tilknytning til dette.

Praksisveileders tilstedeværelse er avgjørende for å sikre tilstrekkelig grunnlag for å evaluere og vurdere studentens faglige kunnskaper og skikkethet for yrket.

NSO mener det må sikres formell veilederkompetanse hos praksisveilederne. Disse må gis tid i stillingene til egen kompetanseutvikling og til å fungere som veiledere. Kun fagpersonell med relevant erfaring fra praksisfeltet over minst tre år skal brukes som veileder på praksisstedene.

6.5 Gjennomføring av praksisperioder

For å sikre lik mulighet til å ta høyere utdanning skal alle ekstraavgifter i forbindelse med praksis dekkes av utdanningsinstitusjonene. Det offentlige både gjennom kommune, fylkeskommune og stat, samt det regionale arbeids- og næringslivet må ta ansvar sammen med

utdanningsinstitusjonene for å sikre tilstrekkelig med praksisplasser som ikke medfører ekstraavgifter for studentene. Institusjonene skal tilby særplass i praksis for studenter med behov for det. Kriteriene for dette må være lett tilgjengelige for studentene.

Dissens, forslag 78: Alle utgifter tilknyttet praksis skal dekkes av Kunnskapsdepartementet, gjennom bevilgninger til utdanningsinstitusjonen. Det offentlige både gjennom kommune, fylkeskommune og stat, samt det regionale arbeids- og næringslivet må ta ansvar sammen med utdanningsinstitusjonene for å sikre tilstrekkelig med praksisplasser som ikke medfører ekstraavgifter for studentene. Institusjonene skal tilby særplass i praksisordningen studenter med behov for det.

NSO mener studenter skal ha mulighet til å ta en praksisperiode i utlandet i løpet av sitt studium. Det må være mulig å få stipend fra Lånekassen også til praksisopphold under tre måneder.

7.0 KVALITETSSIKRING OG STUDENTMEDVIRKNING

At høyere utdanning holder et høyt kvalitetsmessig nivå er et felles ansvar mellom nasjonale myndigheter, utdanningsinstitusjonene, underviserne og studentene. Studenter skal bistå med kvalitetsutviklingen i academia gjennom tett dialog og samarbeid med studenter, undervisere, ledelse, forskningsmiljøer og arbeidsliv. Studentene er de som best kan vurdere om den opplevde kvaliteten på studiene er god. Det skal være kontinuerlig utvikling og evaluering av nasjonale og institusjonelle undersøkelser.

Universiteter og høgskoler skal være demokratiske institusjoner og studenter er en del av det akademiske fellesskapet. Det lokale studentdemokratiet, inkludert studentutvalg på fakultets- og instituttnivå, skal være aktive deltakere i styringen av institusjonene på alle nivåer. Institusjonene skal legge til rette for at studenter kan delta som tillitsvalgte på lokalt og nasjonalt nivå. Dette innebærer for eksempel gyldig fravær fra undervisning på grunn av obligatorisk møtevirksomhet eller permisjonsordninger for de som sitter i fulltidsverv. Dette reguleres av en samarbeidsavtale mellom studentdemokratiet og institusjonen.

Minst 20 prosent av medlemmene i alle kollegiale rådgivende og beslutningstakende organ ved universitetene og høyskolene skal være studenter.

7.1 Institusjonenes ansvar

Alle utdanningsinstitusjoner skal ha et fungerende kvalitetssikringssystem.

Utdanningsinstitusjonene har gjennom sine budsjettbehandlinger ansvar for å sette av penger til å sikre studiekvalitet og læringsmiljø. Institusjonene har ansvar for at de ansatte er kompetente til å drive god utdanning. Det er en institusjonell oppgave å jobbe systematisk med å utvikle studieprogrammer og emner for å sikre god kvalitet. Dersom et studieprogram ikke holder en forsvarlig kvalitet over tid har utdanningsinstitusjonene ansvar for å legge ned studiet.

Hovedtyngden av kvalitetssikringsprosessen som legges på studentene skal foregå gjennom emne- og programevaluering. Evalueringsprosessen skal legges fram slik at det fremgår for studentene hva evalueringen av undervisningen skal brukes til. Det skal være obligatorisk for emneansvarlig å gjennomføre evalueringer hvert semester emnet tilbys.

Dissens, forslag 83: Det skal være obligatorisk å gjennomføre emneevalueringer. Emnevarlueringene trenger derimot ikke skje hvert semester emnet tilbys. Evalueringene skal fokusere både på innholdet i undervisningen og undervisningsmetodene som er brukt.

Målet med evalueringene skal være å måle graden av institusjonens tilrettelegging for oppnåelse av læringsutbytte tilpasset det enkelte emnet. Alle program og emner skal sluttevalueres med skriftlig rapport fra fagansvarlig. Rapporten skal i tillegg til resultatene fra evalueringene inneholde forslag til eventuelle forbedringer basert på tilbakemeldingene fra studentene. Dette skal fagansvarlig og de studenttillitsvalgte på det aktuelle nivået utforme i samarbeid. Leder på det aktuelle nivået har et overordnet ansvar for at eventuelle tiltak til forbedring gjennomføres. Innholdet i rapporten skal gjøres offentlig tilgjengelig. Studentene skal holdes orientert og inkluderes i arbeidet som skjer i etterkant av evalueringen. Utdanningsinstitusjonene forplikter å følge opp kvalitetsavvik.

Evalueringene skal bli gjentatt over tid for å få et statistisk sammenligningsgrunnlag, og det skal brukes fokusgrupper som evaluerer kvaliteten på undersøkelsene. Det skal gjennomføres en midtveisevaluering i alle emner. Denne kan gjøres muntlig, men skal dokumenteres med et referat. Dersom et emne går over mer enn ett semester skal det gjennomføres evalueringer tilsvarende midtveiseevalueringer halvveis og i slutten av hvert semester. NSO mener at tilrettelagte eller alternative studieløp skal være kvalitetssikret ut ifra samme krav som institusjonens øvrige studietilbud.

Det skal eksistere utvalg som følger opp kvalitetssikringssystemer og driver kvalitetsutvikling på alle nivåer ved institusjonene. Det skal være et faglig samarbeidsorgan som består av representanter fra studentene, de vitenskapelig ansatte, ledelse og gjerne representanter fra yrkesfelt, næringsliv eller praksisfelt.

7.2 Nasjonale tiltak

Undersøkelser blant studenter og ansatte, samt kandidatundersøkelser blant ferdig utdannede studenter, er gode informasjonsverktøy. NSO mener det hvert år skal gjøres en landsomfattende studentundersøkelse for å bidra til kvalitetsutvikling på utdanningssiden og muliggjøre sammenlikning mellom utdanningsinstitusjonene. Undersøkelsen må utvikles slik at det blir mulig å spore utvikling over tid. Studentdemokratiene ved institusjonene skal være sentrale i prosessen med å evaluere resultatene, og det bør oppfordres til åpenhet om resultater og metoder.